



# ANNAM LỊCH SỰ

## HÃY NÊN

# HÚT THUỐC LÁ JOB

### VIỆC TRONG MỘT TRUNG-KY HUẾ

Cái tâm lý của ai người cảnh sát Ngày chủ nhật 13 Janvier, hồi 8 giờ mai, ở đường Đông-ba ngay trước dinh phượng Đế-nhất thấy một người ăn mặc, thân thể chỉ còn da bọc xương, hai chân bị phải mấy cái nhọt thật lớn đục lăm cho phà to lên. Người ấy nằm rên rĩ kêu trời van đất, cặp mắt lơ đãng trông rất tẻ nhạt. Một người cảnh sát (cu-lit) đến bởi có thể đi được không thì người đem đi nhà thương cho mà nằm. Người ăn mặc chỉ hai cái chân và lác dầu ra dầu lăm không thể đi được. Hiểu ý sinh động lòng, người cảnh sát định gọi xe cho đi. Rồi đầu trong đường gần đó có một người cảnh sát nữa chui ra đến hỏi việc gì? Người kia kể rõ tình cảnh của người ăn mặc và ý mình định cho nghe.

Người cảnh sát mới này nghe xong câu chuyện thì sắc mặt đổi ngay, miệng cười: «đau chi mà đau, ai cho mi nằm đây, đi mau đi.» Rồi lấy roi đánh người ăn mặc. Nhưng người ăn mặc đi không được, phải chịu đi bộ kéo bừa đi. Đợi vài phút tại bệnh đau khổ mà làm lý hai người cu-li khác nhau như thế, ai tốt ai xấu, công chúng nghĩ xem.

Ông già 40 hiệp gái lên 5 Hôm 14 Janvier vừa rồi trong kinh thành Huế có xảy ra một vụ ác-dâm rất là ghê gớm.

Tên T. trẻ 40 tuổi làm nghề kéo xe, ở chung với tên V. là bạn đồng nghiệp. Chiều 14 nhận khi vợ chồng đi vắng. Nếu «u» của nước tiểu dầm xuống, thói ở uế ấy động lại trong thân thể. Ở uế là một vật độc, nếu nó đọng lại trong thân thể, thời thân thể bị «thuốc độc». Bị «thuốc độc» cách ấy nhiều khi phải chết.

Xem như thế thời xét vật «thuốc» của nước tiểu cũng biết được nhiều bệnh căn lăm.

(Hết)

Trần-dinh-Nam

tên V. đi khỏi, tên T. ở nhà một mình với đứa cháu gái tên V. mới 5 tuổi, bên đó đứa bé, hứa cho nó một xu, rồi bỗng nó để lên giường mà hăm hiếp.

Khi người nhà về thấy nơi đứa bé máu ra lai láng, hỏi thì nó khai thật đầu đuôi. Người nhà bèn lên trình sở Hộ-thành rồi chở đứa bé đi nhà thương; còn tên T. đã bị tổng giam.

Thật là một điều đại-ác nghe đến phải rùng mình. Thương hai thay cho đứa bé! Tên T. như thế thật là tăng tấn lương tâm.

Khách qua đường.

### THỪA - THIÊN (BÀN-MÓN) Một việc phải

Ở làng Bàn-môn thuộc huyện Phú lộc có một họ Trần xưa nay phụng tự cũng theo cách thường lối thời lăm. Nay người trong họ đã hết sự phiên phục và lăm phủ lại; nên họ đã sửa nhà thờ lại thiết rộng rãi, theo kiểu mới để làm chỗ hiệp tụ.

Nếu mà gia tộc nào cũng hiểu cái tiện lợi của sự hiệp tụ như vậy thì thực hay lăm. Ông-thực-trung

### THANH-HÓA

Sở Liêm phỏng nên chú ý Một sông bắc mới mở ở phố Lò chum, Thanh-hóa, mà ông Cẩm Thanh-hóa kung biết. Mấy tay bợm bạc này đã lăm cho nhiều người thất vọng gia, thế mà chúng vẫn nghe ngang. rộn rịp nơi thị thành, vậy những kẻ thương đời có lẽ nào nhắm mắt lăm ngơ được. Mong rằng nha Liêm phỏng lưu ý đến cho.

Thương đời

### (ĐỒ-LÊN)

Tình cảnh hai người buôn muối Khắp hạt Hà-trung, đến đâu cũng thấy nhân dân than van về nỗi muối đắt, duyên do bởi mấy cơ sau này:

Một thấy thông đơn kia hay tự xưng là cụ, hay lợi dụng mấy lữ buôn muối; muối thì đã có giá nhất định hoặc 3501 hoặc 3576 một tạ, tùy khi cao hạ, nhưng khi ai muốn mua muối, thì phải vào nhà cụ nói trước, mỗi tạ muối ít ra cũng phải 1500 hoặc 1570, 1580 ngos, nếu không thì cụ lại viện lý rằng muối hết, hoặc mua muối tạ

mà cụ chỉ ban cho một tạ thôi. Nghe đầu cụ có nuôi một người học trò để giúp việc giấy nã sô sách, nên phải lấy tiền ngoài để cấp cấp cho người ấy nữa. Cụ thông xong rồi, bọn lính dou cũng lăm cách hành hạ nữa; ai mà có gì cho họ, thì lấy được muối ngay, nếu không thì phải đợi-mất thì giờ, nên ai cũng tìm mỗi đút trước để chúng cần muối cho ngay. Thành ra mỗi tạ muối, lính cả tiền ngoài, tiền có cấp giá ngót 5500. Người buôn muối mua đã cấp như vậy, tài nào giữ chả nhắc mãi lên. Cái «diêm-chính» ở nước ta đại kì ách chỗ nào cũng như vậy cả. X.

### NGHỆ-AN (PHÚ-ĐIÊN)

Ngư hàm thương-hội giải tán

Ngày 1 tháng giêng vừa rồi, ban kiểm sát đại hội Đại-hội-1 nghệ sĩ số tất niên, có ông Hội-trưởng và ông Thanh tra của hội tới nhà hội quán dự Đại hội đồng. Hôm đó các ông đồng tình xin giải tán. Ông biết vì cơ gì. Nhưng tới đây cũng là một người trong hội, không có quyền gì vì số tiền vào ít, thời nói hay cũng không ai nghe! Tô, thiết tưởng rằng hội này giải tán là tại các nhà có đồng đại tư bản trong hội. Lúc ban đầu mới lập hội, các ngài vẫn nói rằng: Lập hội ra để giúp đỡ kẻ nghèo có công việc lăm ăn, một cây lăm c. ăng nên còn ba cây giúp lại nên còn một cây. Vội về thay!! Các ngài lại ký quyết nguyện lợi quyền nghề lăm nước mắm cho hội; nhưng được một tháng, kể thời lăm giàu nơi nọ, người lăm giàu nơi kia, được ít lâu các ngài đem về nhà lăm như cũ. Vậy thời các ngài chỉ lăm hai những người nghèo. Thâm chí có người ban cả nhà cả đất có hao n. iều vốn liếng vào hội cả. Ngủ rằng: Một vốn mười lợi, ngờ đâu các ngài xử như vậy! Hay cũng là các ngài, giới cũng tại các ngài, như thế có đáng không???

Bây giờ việc đã qua. Nay giải tán, ông Hội-trưởng cử hai người đại tư bản trong hội được quyền phải mua hàng hóa và tài sản. Mong rằng ông Hội trưởng bớt chút lợi giờ trông ngó cho luôn, và các ông đại tư bản trong hội phải mực về

cán cầm, đừng tư vị ai để cho hội được nhờ, Mong lăm thay!!!! mong lăm thay!!!!

### Một người trong hội lai cáo QUẢNG-NAM (TIỀN-PHƯỚC) Chưa thật lăm

Xưa nay làng An Xá về việc cùng lẽ cần biểu phiên phục lăm, hề có lẽ gì, lăm một con heo, kính biểu hề cả. Bấy lăm ông Chung-Sưu lăm Lý-trưởng, đã tính dăm được đôi ba lẽ, hề tới lẽ thì cũng chạy cả, cho nên trong làng nhiều ông háo mục không bằng lòng về sự dăm cùng lăm. Nghe đầu, đến lẽ 25 tháng chạp đây có người đi bàn với mấy ông làng, bắt phải cùng heo không được cùng chạy như trước nữa.

Ồi! Cùng chạy thì sao? Vì cùng chạy thì không có phần cần, mà phần cần có phải ít dăm, có người chĩa ra được năm bảy phần, mà dân thì chỉ được dăm xương! Tùng-long

### VĨNH-ĐIÊN Một nạn ở tô ghê gớm

Ngày 11 Janvier, hồi 4 giờ chiều, ở gần Vĩnh-diên có xảy ra một cái nạn ở tô ghê gớm. Một chiếc xe con chở khách của ông L. ở Hàn chuy vào Phố, một chiếc xe canion hiệu Phú-nguyên ở Phố chạy ra lăm do tên xếp phơ phụ cầm máy. Đến gần Vĩnh-diên hai cái gặp nhau, tên cầm lái phụ xe P. Ng. lưu quìu va ngay vào cây ở phía tay trái; xe ở Hàn cũng dăm ngay xuống ruộng về bên tay trái. Thở ra hai xe lật cả ai. Trên xe Phú-nguyên có hai vợ chồng ông nghệ ăng, lăm lăm phai tàn Quảng Nam được bỏ để lại Phú-yên, về Huế tắm nhà. Mọi ở nhà ten xe đi được 3 cây số tới do bị nạn. Ông nghệ ăng vợ dăm chết ngay lập tức, còn ba vợ thì bị trọng thương, nana khách cũng có nhiều người bị thương nữa. Được tin có các quan tỉnh và Sơn dăm Faifo lăm lăm biên báo và giam mấy người cầm lái.

Lau nay trên các báo hàng ngày đều nói rõ cách hoạt động kinh doanh của bọn sếp phơ, mà cái nạn ở tô mới ngày mới có, cái nạn nghệ cũng lấy biên can. Thế mà người chết thì nhiều mà phần nhiều thì cứ cho rằng lỗi tại người chết!!!

Một người đi lai cáo

### CAI CHÍNH

Kỷ báo số 111 mới rồi, trong bài «vụ kiện tại kịch mới» về mục thời sự bài Kỷ M. Hiền là học trò thương mai, mà in lăm là M. Lung. Vậy xin cai chính.

Vật lăm Roe Tan-hưng Phú Tho

### SÁCH MỚI

Bản báo mới nhân lăm: 1) SÁCH THUỐC GIA TRUYỀN ông Hoai-nam Nguyễn Hiền xuất bản, giá 0\$15, bán tại các lăm sách Hanoi. 2) VỀ SINH KIẾN YẾU, ông Trương minh Y xuất bản tại Saigon giá 0\$60.

### NAM-KỲ SAIGON

Ông ALBERT THOMAS mai đến một đi

Hôm qua bản-báo đã đăng tin rằng ông Albert Thomas sẽ đến Saigon một trong ngày chưa biết, song mai lại thứ hai thì ngài đã đáp tàu thẳng về Marseille. (1)

Đi ngang Saigon, chứ không phải là ghé lại.

Ngài đi ngang qua hay là ghé lại, cũng chẳng ích gì cho anh em lao động nước Nam ta.

Người mà đã có tàu trên đi rước từ bên Quảng-dông về đây, thì dăm có thêm ngó ngang chỉ đến thứ lao động An-nam là thứ 1 tội liệt quốc chưa từng biết tên.

Ấy vậy, cuộc nghinh tiếp, liệc trà của một hai ông bạn đồng nghiệp cũng sẽ để dành lại năm sau.

Than ôi! dân thuộc-dịa là dân thuộc địa! Cái nghĩa nó đã rõ ràng như thế ấy, sao mà lại còn một người hay có cái cuồng tư, vọng tưởng lăm cho chúng ta cũng phải bằng lòng th. m.

Thật họ khéo lăm rôn thôi! Anh em lao động An-nam há lại khờ dại chi mà không biết cái phần của mình là từ đâu chi tới đó mồ hôi, sôi nước mắt mà dăm mãi lấy khối huân chương của 1 số kẻ người Nam-Việt, chứ chẳng phải riêng chỉ một mình lao động.

Biết bao giờ cho hết thấy người Annam biết 1 số muốn việc dăm ở nơi mình, bao nhiêu hy vọng của mình, phải để ngay vào mình, chứ dăm có trông ai hết? Phần như mình đã biết tư cương, thì bởi Liệt-quốc ở Genève có xa ngài chỉ dăm mà phải nay trông ray dăm ông Albert-Thomas như thế.

Song tôi chỉ sợ e mình qua đến Genève, thì cũng chẳng khác chi ông Albert Thomas ghé lại Saigon thế thôi.

D. V. K.

(Thần-chuồng)

(1) Ông đi Singapore rồi sang Java, rồi mới về Marseille.

### BIÊN-HÒA

Cái khổ của nhà lao động

Ngày chủ nhật 6 Janvier 1929 nhơn rãnh việc kỹ giả đi Long thành chơi, đi vào tới ngang chợ, gặp vào trường học thoát thấy một bọn dăm lao động ăn bữa đồ bắc el trog 60 người, náo là c. iều, náo là chán, náo là trách trả náo com kho cá, đang ngồi trong trường học Long thành mà ngó ra. Kỳ giả không hiểu duyên cớ lăm sao. Kỳ giả nghĩ bụng lăm có nỗi. Mấy người ấy trả lời rằng: «khổ lăm thầy ôi!!» Nguyên là ngày 11 tháng giêng Annam có tuyền Nguyễn-tân-Kiến-kêu là sau Kiêng què ở tỉnh Vĩnh-long, đi ra ngoài huyện Kỳ anh thuộc tỉnh Hà-tĩnh để chúng tôi về trong này lăm công việc voi thầy, chúng tôi nghe lời thầy nói ngon ngọt cho nên chúng tôi đi theo. Khi thầy ra ngoài c. ăng thì thầy đi mô dăm mà không đi bằng c. ăng, quan cũ tỉnh Hà-tĩnh đòi bắt thầy, tìm thấy biểu anh em chúng tôi xuống g. e trốn mà đi chứ không có ký tên diêm c. i

gi hết. Khi đi với thầy thì thầy cho chúng tôi mượn mỗi người là 3500. Khi về tới trong này thì thầy tính cho chúng tôi mỗi người 7500 tiền hành phí nữa, cộng là 10500. Thầy có hứa với chúng tôi rằng số tiền ấy thì thầy cho dăm chúng tôi, có dăm dăm thầy đem về số. Dăm dăm ở Long thành lăm được 3 tháng thì thầy tính trừ số bạc 10500 của mỗi người đã nói trên. Kể đến tuần tháng 7 Annam anh em chúng tôi xếp được mỗi người vài ba chục đồng bạc gói về cho vợ con, vì chúng tôi dăm náo náo cây thầy gói giùm, thì số tiền đó thầy cũng xai hết cho thầy không có mua mandat mà gói giùm cho. Đến tuần tháng 9 Annam thầy đem chúng tôi vào thế c. i chủ số Dăm dăm lăm cu-i có kiế ước của số. Chúng tôi không c. i, có kêu rài tới quan chủ quán Long thành thì thầy, có lăm cho chúng tôi một cái giấy hẹn thầy chấp thì sẽ cho chúng tôi đi về xứ số, trog giấy ấy có quan chủ quán Long thành lăm chứng.

Nay trong số Dăm dăm hết công việc mà thầy sáu Kiêng lại về ngoài Long thành ở, chúng tôi lăm với thầy đã 3 tháng rồi mà thầy không phát tiền, bây giờ chúng tôi tiền

### TUYÊN BỐ THÀNH LẬP

NAM-ĐÔNG-ICH CÔNG THƯƠNG HỘI

Công - ty có danh vốn 100.250\$

Chính

# VO TUYEN DIEN

Cu tích cho các ngài vì nó có thể thông cho các ngài biết những tin sau này, mà các ngài không phải phiền đi đâu cả :

Những tin sau cùng trong thế giới :

Những giá ngấu phiêu :

Những giá hối đoái :

Những cuộc hòa nhạc do những nhà tài tử của sở Vô tuyến điện huân các ngài :

Tóm lại thì Vô tuyến điện công huân cho các ngài tất cả những thứ phát biểu của trí thức và mỹ thuật.

Các ngài đừng nên tịch mịch nữa, phải liên lạc với thế giới văn minh. Muốn thế thì sắm một cái máy nhỏ là được.

Các ngài cứ viết thư hỏi chúng tôi, vô tuyến điện gì chúng tôi xin hết sức giải đáp.

Các ngài muốn thì chúng tôi sẽ xin gửi không quyền sách về các kiểu máy. Xin các ngài hãy đi thăm gian hàng dãy B, số 15, tại Hội chợ Hanoi.

Đông-dương vô-tuyến-diện công-ty

## RADIO-INDOCHINE

Vô danh công-ty, vốn 3.150.000 quan, tại Hanoi và Haiphong.

Hanoi, số 14 đường Bognis-Desbordes — Haiphong đường Paul Bert

không có một đồng, gạo không có một hạt, phần thì chủ số dưới không cho ở nữa, chúng tôi phải lần mò ra đây coi thấy sản Kiêng làm sao, nhưng thấy vẫn không chịu p. Ái tiền và không chịu tính số. Ôi, trời vì tay đã nhúng chàm, đại rồi còn biết không làm sao đây ! Nay chúng tôi không biết tình làm sao phải vào quan chủ quan Long thành mà đầu cáo. Bây giờ quan chủ quan không chịu phân xử, ông bện đến sáng ngày 7 Janvier này thì ông sẽ giải nội vụ lên tòa Biền hòa phân xử.

Tôi đây là người vô can nhưng mà thấy sự bất bình như vậy tôi phải giải bày báo chương, trước để quan chủ tỉnh Biền hòa ghé mắt, sau nữa đăng chợ công chúng phân đoán.

Một người ở Long-thành

### QUỐC-TRÁI ĐÔNG-DƯƠNG

Lần số thứ 27, ngày 1er Decembre 1928.

Những số trúng 100\$00 (Tiếp theo)

|         |         |         |         |
|---------|---------|---------|---------|
| 105.715 | 109.617 | 111.674 | 114.542 |
| 105.807 | 109.629 | 111.707 | 114.724 |
| 105.930 | 109.631 | 111.757 | 115.282 |
| 105.915 | 109.639 | 111.780 | 115.308 |
| 105.986 | 109.828 | 111.823 | 115.406 |
| 106.090 | 109.835 | 111.912 | 115.778 |
| 106.125 | 109.906 | 111.966 | 115.834 |
| 106.278 | 109.925 | 112.040 | 115.928 |
| 106.361 | 109.991 | 112.122 | 116.083 |
| 106.475 | 110.110 | 112.143 | 116.110 |
| 106.638 | 110.201 | 112.204 | 116.172 |
| 106.753 | 110.318 | 112.236 | 116.211 |
| 107.064 | 110.515 | 112.262 | 116.636 |
| 107.177 | 110.519 | 112.295 | 116.685 |
| 107.318 | 110.626 | 112.334 | 116.703 |
| 107.568 | 110.789 | 112.516 | 116.740 |
| 107.696 | 110.950 | 112.622 | 116.880 |
| 107.852 | 110.789 | 112.803 | 116.885 |
| 107.882 | 110.950 | 112.890 | 116.923 |
| 108.030 | 110.989 | 113.008 | 117.293 |
| 108.140 | 111.220 | 113.155 | 117.425 |
| 108.210 | 111.231 | 113.374 | 117.471 |
| 108.275 | 111.235 | 113.777 | 117.508 |
| 108.497 | 111.252 | 113.896 | 117.760 |
| 108.910 | 111.264 | 113.984 | 117.774 |
| 109.010 | 111.315 | 113.990 | 117.781 |
| 109.514 | 111.531 | 114.287 | 117.793 |
| 109.544 | 111.605 | 114.464 | 117.858 |
| 109.583 | 111.659 | 114.505 | 117.930 |

# ĐỘC GIẢ LUẬN ĐÀN

TÌNH CẢNH CỦA CON NHÀ LAO-ĐỘNG

Lao-động ! Lao-động ! Hai chữ lao động gần đây đâu đâu cũng nghe đến mà thành ra một tiếng đã thông thường ; lao-động là những người bán sức nuôi thân, làm thuê gánh vác, có làm thì mới có ăn, bằng không thì nhịn đói.

Lao-động là thân thể, bao nhiêu công việc trên thế-giới đều nhờ sức lao-động, nhà máy lớn, xưởng thợ-to, đường xe-lửa dài, sở đồn-diện rộng, nếu chẳng có sức lao-động thì máy chẳng ai quay, đường chẳng ai đắp, nhà chẳng ai xây, ruộng chẳng ai cấy ; nên bất kỳ ở đâu trăm công nghìn việc cũng đều nhờ ở sức-lực lao-động cả ?

Lao-động đang quấy dăng trong như thế, thì tự nhiên được xã hội kính mến mọi phần, có lẽ nào ruộng rẫy cho đang ! song do là lấy công-lý qua nói, chứ hiện thực là thử xét tình cảnh của con nhà lao-động thì ra sao ?

Hãy khoan nói đầu xa, thử xem ngay ở nước ta thì đủ rõ ; nước ta tuy máy-móc công-nghệ chưa phát đạt như các nước phú-cường, nhưng số người lao-động cũng không phải là không nhiều. Gần đây trên mặt báo chương hằng ngày thường thấy những bài nói về nỗi khổ của con nhà lao-động.

Đêm khuya thanh vắng, ta cầm tờ báo, mắt đọc bụng suy cho đến nơi đến chốn mà tự hỏi lấy ta rằng : vì sao mà có cái khổ này ?

Nước ta đang một trăm năm về trước phần nhiều sinh nhai bằng nghề làm ruộng, sưu thuế không có bao nhiêu nên chỉ làm ăn cũng có bề sung túc.

Từ mấy mươi năm nay, ngọn triều kinh-lễ Âu-châu tràn sang nghề nghiệp ngày trước không thể, càng ngày càng suy-một không đủ nộp thuế và nuôi mình.

Sinh-nhại quần-bách mà dần dần sa sút đói nghèo, rút cục đều phải bán ruộng cầm trâu mà làm thuê làm mướn nơi các nhà tư-bản.

Thân phận đi làm thuê cây rế đã không được thông dong, mà lại còn bị nhiều nỗi k.ó khăn khốn khổ, dầu năm cuối tháng, chân lấm tay bùn, dài răng dầm mưa, thức khuya dậy sớm, mồ hôi lã lã nước mắt, bán hết sức lực mà nuôi lấy tấm thân, cũng nghĩ

không chớp. Độc giả nên biết rằng tôi tuy đọc bài của ông nhưng tôi chỉ thấy cái « tư tưởng chung » chứ không biết cá-nhân là ai. Sau này về vấn đề phụ-nữ hoặc các vấn đề khác mà tôi có bản tôi thì tôi cũng dùng về phương diện phổ thông mà bàn chứ cái « tư tưởng riêng » của ông, ông muốn biện-hộ thì ông cứ biện hộ lấy, tôi không hơi đầu mà hên đến. « Cái nỡ mẹ » của xã hội mình còn phải cần nhiều hoàn cảnh, tôi công hơi đầu mà đi cãi cò với riêng một mình ông !

Đã-Lan nữ-sĩ

rằng có làm mới có ăn mà không quán bao lam-lý, nhưng nào có được vậy đâu ! Làm ra được bao nhiêu phần nộp sưu nộp thuế, phần đóng giống mướn trâu, lại phần nữa thì cung cấp cho tại điền-chủ, còn chút phần thừa thì cơm không đảm ăn no, áo không đảm mặc lành, tiền tiền ubin dành cũng không đủ, mà bèn mình lại có vợ rạch con đói, kêu van thăm thiết, còn biết chạy vạy vào đâu !

Công nợ một ngày phải một tăng, lời lãi một ngày thêm một đẻ, thân nghèo lại càng thêm nghèo suốt đời tính thế nào ngóc đầu lên được !

Gia dĩ các ông chủ đồn-diện to có máy cấy đất, có máy xay/lúa, xưa kia một ngàn mẫu ruộng thì phỏng chừng phải có một ngàn người làm, mới cấy cấy cắt hái xong, nay lấy sức máy thì chỉ cần chừng ba trăm người đã làm được việc. Vậy còn hãy tưởng người dư ấy làm công chuyện gì ? tất phải ra kiếp long đong mà nay chỗ này mai chỗ khác.

Ở thôn-quê tình-cảnh khổn khổ, sinh kế khó khăn như vậy, ruộng không có cấy, ruộng không có vốn, thợ chưa biết nghề, bất đắc dĩ phải rủ nhau lên các chốn thị-thành, là nơi có công xưởng nhiều, có thể dung nạp nhiều người.

Mục-dịch lên thành-thị là những mong kiếm được chỗ dung thân dặng cầu cho được sống lần lữa với đời để cho vợ cho con được hơi chút dôi nghèo rách nát. Xem như một thành-phố Saigon là nơi phiên-hoa đô-hội ở nước ta, máy móc phát đạt, công nghệ mới mang, thì nào là người thợ (sinh lên, nào là người Trung-Bắc-kỳ vào, một ngày một thêm đông, đều là hạng người bị cùng khổ ở chốn thôn-quê. Hiện nay hạng thất nghiệp ở nước ta không phải là ít, yếu di xin, manh di cướp, du côn cử học tự do mà sinh ra. Khốn khổ thay !

Ồi ! các ông nhà giàu, các ông tự đặt mình là ông chủ có biết gì đến nỗi khổ đó đâu, nên lên mặt không cần mà tha hồ xua đuổi, nay cúp tiền lương, mai hãm hê đuổi, tấn thân tới mọi còn biết chi là sung sướng là hạnh phúc ở đời. Ồi ! k.ổn khổ thay !

Trên kia đã nói thành thân lao-động, công việc trong thế-giới, rành ở trong tay bạn lao động mà làm ra, mà tình cả h con nhà lao-động xử ta khốn cực đến thế, mà những kẻ chán không khi nào đập đất, tay không khi nào dư bun, không phải làm cái gì mà lâu rơm gác cao lên sung mực xuống, xem cái cảnh tượng chống chọi ấy có bất bình không !

Trần-vân

# TƯ TƯỞNG MỚI

CHỦ NGHĨA DÂN QUYỀN CỦA TÔN-VÂN BÀI GIẢNG THỨ NĂM (Tiếp theo)

Không những binh khí tiến bộ như thế, dù đến các máy móc đồ vật khác cũng cứ càng ngày thêm cái lượng, càng ngày thêm phát minh. Cái văn minh vật chất của ngoại quốc tiến bộ thật là mỗi ngày mỗi khác, còn như về mặt chính trị thì ngoại quốc so với Trung quốc tiến bộ nhiều ít thế nào ? Chính trị của Âu Mỹ, trải qua mấy phen cách mạng, tuy rằng so với Trung quốc có tiến bộ mau hơn, nhưng hãy xem bản sách chính trị của ngoại quốc, như 2 nghìn năm trước, nước Hy-Lạp (Grèce) có nhà học chính trị tên là Bách lập Đê (Platon) làm bản sách « Lý-tướng-quốc », mà những học giả đời nay vẫn còn nghiền cứu sách ấy, đối với cái chính thể hiện thời cũng còn có giá trị đề khảo cứu, không phải như binh khí binh thư hết quá 10 năm thì đã thành đồ bỏ. Xem đó thì biết rằng ở ngoại quốc, chính trị triết học tiến bộ không bằng vật chất khoa học chóng hơn nhiều. Cái tư tưởng chính trị hiện thời so với cái tư tưởng chính trị 2 nghìn năm trước, cái cội gốc chưa thay đổi chút nào, nếu chúng ta muốn học chính trị ngoại quốc nào cũng tưởng như học về khoa học vật chất, thế thì sai to. Cái văn minh vật chất của ngoại quốc tiến bộ rất mau, chúng ta muốn học theo, cũng chưa dễ theo kịp ngay được, còn như chính trị ngoại quốc thì so với văn minh vật chất tiến bộ chậm hơn nhiều. Từ như nước Mỹ, từ khi cách mệnh, thực hành dân quyền, đến bây giờ đã hơn 150 năm, mà dân quyền bây giờ so với cái cách mệnh cũng chẳng khác gì ; nước Pháp lúc cách mệnh thực hành dân quyền được đến đủ mức, nhưng vì dân chúng lúc đó lấy làm tiến bộ là vì người ngoại quốc đối với dân quyền chưa có phương pháp nào mà giải quyết đến cội gốc, cái chân lý dân quyền cũng chưa phát minh đến nơi. Chẳng qua là gần vài ba trăm năm đây, cái tư tưởng dân quyền cứ dần dần hành hương lên, theo sự thường thế gian thì cái vấn đề gì mà nghĩ chưa thông đi được thì cứ để mặc tự nhiên, thuận tự nhiên mà làm đó ! Ồi ! Vì thuận tự nhiên mà làm, không nghĩ được cái phương pháp cội gốc, cũng không tưởng cái lưu lại về sau, cho nên bên Âu Mỹ thực hành dân quyền, nửa đường gặp bao nhiêu những điều trắc trở. Dân quyền Âu Mỹ hiện bây giờ mới phát đạt đến chính thể Đại nghị. Trung quốc muốn theo đuổi ngoại quốc cho đến cũng làm chính thể Đại nghị. Song cái chỗ lỗi của chính thể Đại nghị bên Âu Mỹ thì người Trung quốc không bắt chước được chút nào, mà bắt chước

xấu thì giới lắm, vì thế mà bọn nghị viên trong Quốc hội thành ra một bọn nghị viên « con lợn », ở uế bù bực, cả toàn thể giới từ xưa đến nay chưa có bao giờ, t.ội là cái vật quái gở. Cho nên Trung quốc mà bắt chước lại chính trị dân quyền của ngoại quốc không những không hay mà lại, hóa ra dở.

(Còn nữa)

G. Q. T. X. dịch

## Chữ ý ! Chữ ý !

Ài là chủ tiệm bán thuốc bắc « CHÍN và SỐNG » nên tìm đến tiệm QUÂN-THANG ở đường CANTON-NAIS N° 78-89 FAIFO là một nhà buôn bán thuốc bắc, lập hóa, cước câu, trừ danh từ xưa chỉ nay trải đã 30 năm dư trên đường kinh-lễ, ai ai đều nghe tiếng ; lần ai uán lễ giá cả phải chăng, ai ở xa muốn hỏi giá cả gì, sẵn lòng trả lời ngay :

Xin kính mời quý khách chiếucó.

QUÂN-THANG

Chủ nhân kính cáo

## TỔ CHỨC DĨNH CÔNG PHU XIN ĐỒNG-BẢO TÍN DỤNG

Thứ nhất — Ai muốn dành tiền khi thì, may gặp làm giàu, rồi ra có vốn ; xin góp tiền vào hội Vạn quốc Sứ-ác ở tại Qui-nhon, do bốn hiệu làm đại-lý.

Thứ hai — Ai muốn bảo-kế xe điện, giá cả phải chăng, giấy tờ mau mẩu, hư chưa mất thường, không chờ khổ đợi, xin giao xe cho hãng bảo-kế « Trung-Pháp » ở tại Qui-nhon, do bốn hiệu làm đại-lý.

Thứ ba — Ai muốn tiêu thụ nội hoá thổ sản, hàng chiế giá may, khi người hiệp ép, xin góp tiền mua rô ràng, bốn hiệu sẵn đường giao tiếp.

Thứ tư — Ai muốn cầm thế đất nhà, nướ mang công nghệ, xin đem tờ thế danh ranh, bốn hiệu liệu bề giải thiệu.

